

SEKCJA 26. PRAWOZNAWSTWO. (ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ)

ПОД- СЕКЦИЯ 1. Административное право. Административный процесс.

Чистоклетов Л.Г.

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри адміністративного, конституційного та міжнародного права
Львівського державного університету внутрішніх справ

**КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАГРОЗ БЕЗПЕЦІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
В КОНТЕКСТІ НОВИХ ВИКЛИКІВ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
РИНКОВИХ ВІДНОСИН**

Загрози безпеці суб'єкта господарювання – це потенційні або реальні дії фізичних чи юридичних осіб, котрі порушують стан захищеності суб'єкта господарської діяльності і здатні призвести до припинення його діяльності або до економічних та інших втрат.

Загрози, як правило, припускають порушення законодавчих норм (тієї чи іншої галузі права – цивільного, адміністративного, кримінального) і певну відповідальність осіб, які їх вчиняють. Таким чином, можна відмітити три ознаки, які є характерними для загроз безпеці суб'єкта господарювання: *свідомий і корисливий характер; спрямованість дій на нанесення збитку суб'єктові господарювання; протиправний характер.*

Одним із важливих підходів до аналізу загроз є їх класифікація і ранжування за характером та ступенем небезпеки, яку вони становлять. Виходячи із цього, доцільно використовувати класифікацію загроз безпеці, в основу яких поставлені різні ознаки.

За джерелом виникнення усі загрози можна розділити на зовнішні і внутрішні. До зовнішніх відносяться такі, як розкрадання матеріальних засобів і цінностей особами, котрі не працюють на цьому підприємстві, промислове шпигунство, незаконні дії конкурентів, рейдерство тощо. Найбільшу небезпеку, на нашу думку, як правило, складають зовнішні загрози, оскільки внутрішні загрози – це реалізація зовнішніх «замовлень».

За ступенем тяжкості наслідків: загрози з високою, значною, середньою і низькою тяжкістю наслідків.

За ступенем вірогідності виникнення, загрози можуть бути малоімовірними і реальними. До реальних загроз відносяться, наприклад, ті, які: супроводжуються фізичним насильством, ушкодженням майна фірми, викраденням працівників; здійснюються організованою групою, що висуває конкретні вимоги.

Загрози також можуть класифікуватися *за стадіями їх створення і за стадіями їх функціонування.* У першому випадку це можуть бути незаконні дії з боку посадовців, які перешкоджають організації підприємства, або, наприклад, рейдерське захоплення. На стадії функціонування загрози можуть виникати на підготовчому етапі (перешкоджання нормальному постачанню сировиною, матеріалами, устаткуванням), власне виробничому етапі (знищення або ушкодження майна, устаткування, промислове шпигунство), на завершальному етапі (перешкоджання збуту, обмеження конкуренції, незаконне обмеження реклами).

Загрози безпеці суб'єкта господарювання слід також класифікувати *за об'єктом посягань*. Об'єктом посягань виступають передусім ресурси: трудові (персонал), матеріальні, фінансові, інформаційні. Загрози персоналу – шантаж з метою отримання конфіденційної чи таємної інформації тощо. Загрози матеріальним ресурсам – ушкодження будівель, помешкань, систем зв'язку, викрадення устаткування. Загрози фінансовим ресурсам – шахрайство, фальсифікація фінансових документів, валюти, крадіжка грошових коштів. Загрози інформаційних ресурсів – несанкціоноване підключення до інформаційної мережі фірми, вилучення конфіденційних чи таємних документів, негативні інформаційні впливи, дезінформація тощо.

За суб'єктами загроз: загрози з боку кримінальних структур; загрози зі сторони недобросовісних конкурентів; загрози з боку контрагентів; загрози з боку власних співробітників.

За видами збитків – загрози, реалізація яких несе прямий збиток і небезпеку, реалізація яких призведе до упущеної вигоди.

Дуже своєрідна класифікація загроз може бути запропонована *за характером відповідальності суб'єктів*. В цьому випадку відповідальність настає в результаті наслідків діяльності, яка визначається як посягання на безпеку суб'єкта господарювання і може носити цивільний, кримінальний чи адміністративно-правовий характер.

За характером відповідальності особи, що несе (чи реалізовує) загрозу безпеці суб'єкта господарювання можна виділити:

- загрози, в результаті реалізації яких до осіб, котрі здійснюють їх можуть бути застосовані норми цивільно-правової відповідальності;

- загрози, в результаті спроби або реалізації яких до осіб їх, що здійснює можуть бути застосовані заходи кримінально-правової відповідальності;

- загрози, в результаті спроби або реалізації яких до осіб, котрі їх здійснюють можуть бути застосовані заходи адміністративно-правової відповідальності.

Таким чином, спектр загроз, з якими доводиться стикатися вітчизняним суб'єктам господарювання, досить значний. Серед них є, так звані, традиційні, властиві для будь-якого суб'єкта, що функціонує у ринковій системі. У той же час, умови комерційної діяльності в Україні докорінно відрізняються від умов країн з ринковою економікою. У зв'язку з цим у вітчизняній економіці існує ряд чинників, характерних тільки для нашої держави. До них можна віднести: відсутність ефективних норм господарського права, залежність ряду керівників від кримінального світу, широке поширення прийомів недобросовісної конкуренції, поширеність використання методів промислового шпигунства, особливо за допомогою технічних засобів, низький освітній рівень керівної ланки щодо проблем ринку, підприємництва, безпеки та ін.

Рух України до ринкової економіки, поява у виробництві, розподілі, обміні якісно нових суб'єктів, постійне розширення і зміцнення приватноправової сфери і, як наслідок усього цього, зростання ролі товарно-грошових відносин в господарському житті супроводжується збільшенням тіньових економічних процесів, і зокрема, економічної злочинності.

Аналіз ситуації, яка склалася у сфері безпеки різних суб'єктів господарювання,

свідчать про те, що криміногенні чинники значною мірою визначають сьогоdnішній стан і перспективи розвитку самої економіки. Спостерігаються серйозні зміни в структурі і динаміці економічної злочинності, яка стала більш організованою і професійною. Вона гальмує розвиток виробництва, відволікає інвестиційний капітал, позбавляє державний бюджет значної частини доходів, загострює існуючі економічні проблеми і, таким чином, стає чинником потужної протидії перетворенням, що відбуваються в державі. Економічна злочинність вийшла на рівень, загрозливий для національної безпеки України і економічної безпеки її суб'єктів. Тому боротьба з нею сьогодні розглядається в якості одного з найважливіших напрямів діяльності усіх правоохоронних і контролюючих органів. Сучасній національній економічній злочинності властиві деякі специфічні особливості і тенденції розвитку. До найбільш важливих відносяться наступні:

- високий рівень латентності економічних злочинів.
- швидке вдосконалення способів злочинних посягань. Злочинці швидко пристосовуються до нових видів, форм і методів підприємницької діяльності. Вони активно використовують із злочинною метою ринкову кон'юнктуру, інформаційні технології, зростає кількість злочинів, які здійснюються у сфері високих технологій (кардинг, комп'ютерна злочинність, кіберзлочинність, злочинність у сфері персонального безпровідного зв'язку).
- активна участь у вчиненні злочинів організованих злочинних груп. Вчинені з їх участю злочини відрізняються ефективнішою підготовкою, здійсненням і прихованням розкрадань. Вони здійснюють постійний пошук нових джерел придбання і шляхів збуту викраденого, можливостей розширення злочинної діяльності.

Таким чином, в сучасних умовах фінансово-господарська діяльність підприємств представляється дуже складною. І це пов'язано не тільки з макроекономічними деформаціями в економіці, але і з рядом специфічних чинників, що посилюють активізацію загроз безпеці суб'єкта господарювання. Серед цих найбільше значення мають чинники кримінального характеру, зокрема:

1. Встановлення контролю кримінальних структур над рядом секторів економіки і суб'єктами господарської діяльності.
2. Збереження значного тиску на суб'єкти господарської діяльності з боку корумпованих працівників державних органів.
3. Зростання криміналізації національного бізнесу взагалі і частіше використання кримінальними структурами угод з метою відмивання «брудних» грошей, вивезення їх за кордон тощо.
4. Наявність ряду соціальних проблем (низький рівень доходів населення, безробіття, плінність кадрів, правовий нігілізм тощо), які збільшують ймовірність кримінальної поведінки громадян.
5. Відсутність єдності дій і взаємної узгодженості різних правоохоронних органів, у тому числі із службами безпеки суб'єктів господарювання.
6. Неготовність вітчизняного бізнесу правовими методами забезпечувати захист власної безпеки, відсутність досвідчених фахівців і, як наслідок цього, постійне прагнення до використання не правових методів вирішення господарських конфліктів.